

Motion till riksdagen
2009/10:U207

av **Hans Linde m.fl. (v)**

En svensk utrikespolitik för ett fritt och demokratiskt Iran

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	2
4	En svensk utrikespolitik för ett fritt och demokratiskt Iran	3
5	Presidentvalet 2009	3
6	Situationen för de mänskliga rättigheterna	4
6.1	Etniska och religiösa minoriteter	4
6.2	Fackliga rättigheter	5
6.3	Kvinnor	5
6.4	Hbt-personer	6
7	Irans nukleära program	6
8	Militära hot från Israel och USA	7

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige både som enskild stat och som medlem i EU och FN konsekvent ska uppmärksamma de grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Iran.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige både som enskilt land och som medlem av EU och FN ska kräva att alla politiska fångar frigges samt att FN:s rapportör för tortyr och utomrättsliga avrättningar ges tillträde till Irans fängelser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige både som enskilt land och som medlem av EU och FN ska uppmärksamma de grova och omfattande kränkningarna av de etniska och religiösa minoriteternas rättigheter i Iran.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran om de mänskliga rättigheterna, inklusive de fackliga rättigheterna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige både som enskild stat och som medlem i EU och FN i alla sina kontakter med Iran ska uppmärksamma kvinnornas situation i landet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige både som enskild stat och som medlem i EU och FN i alla sina kontakter med Iran ska uppmärksamma hbt-personers situation i landet.

3 Inledning

Presidentvalet den 12 juni 2009 och de efterföljande folkliga protesterna har fått omvärldens blickar att åter riktas mot Iran. Än en gång har vi påmint om de omfattande och grova brott som begås mot de mänskliga rättigheterna i Iran, men också om det motstånd som finns i Iran mot regimen.

Vänsterpartiet har under en lång tid uppmärksammat kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Iran. Vi har i motioner, interpellationer, skriftliga frågor och på demonstrationer vid en lång rad tillfällen protesterat mot regimen övergrepp mot bl.a. etniska minoriteter, kvinnor, fackföreningsaktiva och homosexuella, bisexuella och transpersoner(hbt-personer).

4 En svensk utrikespolitik för ett fritt och demokratiskt Iran

Vänsterpartiet ser att Sverige kan spela en roll för att ge stöd till de iranier som med stort mod och under hot om förföljelser i och utanför Iran kämpar för ett demokratiskt och fritt Iran. I detta arbete bör Sverige utnyttja alla de kontakter vårt land har med Iran, både bilateralt och multilateralt. Sverige bör också utnyttja den djupa kunskap och det starka engagemang som finns bland de många invandrade med iranskt ursprung i Sverige.

Sveriges politik mot Iran måste bygga på de mänskliga rättigheterna och det iranska folkets rätt att i fria och demokratiska val välja sina ledare och i vilken riktning landet ska gå. En sådan politik får inte skymmas av t.ex. ekonomiska egenintressen. Tyvärr har inte Sveriges hållning alltid varit konsekvent och trovärdig, ett exempel var att den svenske ambassadören i Iran deltog vid Ahmadinejads presidentinstallation den 5 augusti. Vänsterpartiet anser att Sverige, likt flera andra EU-länder, inte borde ha deltagit. Sverige ska både som enskild stat och som medlem i EU och FN, konsekvent uppmärksamma de grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Iran. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Presidentvalet 2009

Den 12 juni 2009 hölls presidentval i Iran. Fyra kandidater ställde till en början upp i valet: den sittande presidenten Mahmoud Ahmadinejad samt Mir-Hossein Mousavi, Mohsen Rezaei och Mehdi Karroubi. När valet var över kom ett snabbt besked om att den sittande presidenten vunnit, men strax därefter kom också häftiga anklagelser om valfusk från främst Mir-Hossein Mousavi och hans anhängare. Om valfusk förekom och i så fall i vilken omfattning är fortfarande oklart, däremot vet vi med säkerhet att presidentvalet i Iran aldrig var ett fritt och demokratiskt val. Redan före valdagen hade Vaktarrådet förbjudit den överväldigande majoriteten av alla kandidater att ens kandidera, t.ex. diskvalificerades samtliga kvinnliga kandidater redan på förhand.

Stora demonstrationer följde under sommaren i Teheran och andra stora städer. Dessa demonstrationer var omfattande och fredliga till sin karaktär. Säkerhetstjänsten ingrep dock snabbt mot demonstranterna med stor brutalitet, och många demonstranter sårades och dödades av säkerhetstjänst och milis. Det visade sig emellertid att demonstranterna inte lät sig nedslås efter ett första angrepp och demonstrationerna pågick under lång tid. Den internationella opinionen reagerade kraftigt på regimens brutalitet och runt om i världen arrangerades en lång rad stora demonstrationer och manifestationer för att visa solidaritet med demonstranterna. Vänsterpartiet deltog vid en lång rad av dessa demonstrationer i Sverige.

Fel! Okänt namn på

I efterhand har regimen släpat demonstranter och oppositionella inför rätta i ett rättssystem som inte förtjänar namnet. Oftast saknar de anklagade försvarsadvokater och domarna går regimen ärenden. Amnesty International rapporterar om både tortyr och våldtäkter i de iranska fängelserna. Sverige bör både som enskilt land och som medlem av EU och FN, kräva att alla politiska fångar frigges samt att FN:s rapportör för tortyr och utomrättsliga avrättningar ges tillträde till Irans fängelser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det som inträffade sommaren 2009 har på ytan inte förändrat mycket i Iran och Ahmadinejad sitter kvar på sin post som president. Den andlige ledarens makt är till synes obruten och den klerikala diktaturen är orubbad. Likafullt har något mycket betydelsefullt inträffat. Det folkliga motståndet mot en diktatur som konsekvent använt sig av våld för att tygla oppositionen har visat sig öppet, och människorna har satt sig över sin rädsla för regimen grymhet. Genom att hundratusentals iranier gått ut på gatorna och visat varandra, regimen och omvärlden att man inte accepterar ett liv i förtryck så har man inlett nedräkningen mot ett fritt och demokratiskt Iran.

6 Situationen för de mänskliga rättigheterna

För Vänsterpartiet är demokrati och mänskliga rättigheter inte förhandlingsbara. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna där mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val framhålls som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvillkor. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändiga för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle. Vänsterpartiet står upp för de mänskliga rättigheterna oavsett var, när eller med vilka motiv de kränks och inskränks. Det är vår utgångspunkt när vi analyserar situationen i Iran.

Iran uppfyller inte de nödvändiga kraven som måste ställas på en demokrati. Press- och yttrandefriheten är obefintlig, journalister fängslas, oberoende webbsidor blockeras, medier hotas och bokutgivning är kraftigt reglerad. Oberoende organisationer och rörelser möter stora begränsningar i sin verksamhet, om de får verka överhuvudtaget. Dödsstraff är vanligt förekommande och under 2008 var Iran det enda land i världen enligt Human Rights Watch som avrättade barn.

6.1 Etniska och religiösa minoriteter

Irans etniska minoriteter, såsom kurder, azerier, araber och balucher, utsätts för en omfattande diskriminering och deras möjligheter att uttrycka sitt språk, sin kultur och sin identitet är begränsade. Krav från de etniska minoriteterna

på respekt för deras rättigheter möts med omfattande förföljelser, fängslanden och dödsstraff.

Religionsfriheten är ytterst begränsad i Iran. Sunnimuslim, bahaier och andra religiösa minoriteter möter stort motstånd från regimen i sina försök att uttrycka sin tro. Rapporterna är många om hur t.ex. sunnimuslimska religiösa ledare fängslats och avrättats under de senaste åren. Sverige ska både som enskilt land och som medlem av EU och FN, uppmärksamma de grova och omfattande kränkningarna av de etniska och religiösa minoriteternas rättigheter i Iran. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.2 Fackliga rättigheter

Fackliga rättigheter är universellt erkända mänskliga rättigheter i arbetslivet trots det är det inte tillåtet att organisera sig i eller starta fria och oberoende fackföreningar i Iran, och någon strejkrätt existerar inte. Enligt LO/TCO:s biståndsnämnd greps hundratals arbetare 2008 för att de hävdade rätten att organisera och delta i legitima fackliga aktiviteter och möten. Minst två framträdande fackföreningsledare sitter fortfarande i fängelse. En lärare väntar på avrättning. Revolutionsdomstolen avkunnade minst elva nya antifackliga fängelsedomar, och fyra löntagare, bland dem två kvinnor, dömdes till spöstraff under förra året. En av många fängslade fackliga aktivister är Mansour Osanloo, ordföranden för facket på bussbolaget Shekat-Vahed i Teheran, som sitter i fängelse dömd till fem år för ”hot mot nationens säkerhet” och ”propaganda mot staten”. Han har utsatts för omfattande misshandel under sin tid i fängelse och har på grund av det våld han utsatts för tvingats genomgå tre ögonoperationer.

I dag är drygt 90 svenska företag verksamma i Iran, bl.a. ABB, Tetra Pak och Alfa Laval. Det är avgörande att även det svenska näringslivet agerar i enlighet med målsättningarna om en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive de fackliga rättigheterna. Den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran om detta. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.3 Kvinnor

I Iran är i dag förtrycket av kvinnorna institutionaliserat och genomsyrar hela samhället, inklusive lagstiftningen. Under den rådande regimen behandlas kvinnor som en andra klassens medborgare. Kvinnor har inte samma rättigheter som män vad gäller äktenskap, skilsmässa, vårdsnaden av barn eller i arvsrätten. Om kvinnor utsätts för brott och kommer till skada utmåts lägre straff än om brottsoffret är en man. Ett vittnesmål från en kvinna i domstol är bara värt hälften av vittnesmålet från en man. Även om den lagliga minimiåldern för att ingå äktenskap numera är 13 år, kan fäder ansöka om tillstånd för att gifta bort sina döttrar vid ännu yngre ålder – och med män som är betydligt äldre än flickorna. Polygami, månggifte, är tillåtet för män men inte för

Fel! Okänt namn på

kvinnor. Män har också en odiskutabel rätt att skilja sig från sin hustru, medan kvinnor saknar motsvarande rätt.

Trots det omfattande förtrycket av de iranska kvinnorna har de under flera år utgjort en mycket viktig och stark del av kampen mot den iranska regimen. Regimen har bemött kvinnornas kamp för sina rättigheter med hård repression. Human Rights Watch rapporterar att dussintals kvinnoaktivister har utsatts för godtyckliga arresteringar, reseförbud och trakasserier under 2008. En demokratisering av Iran förutsätter att all kvinnofientlig lagstiftning avskaffas. Irans modiga kvinnorörelser förtjänar allt stöd. Sverige ska i alla sina kontakter med Iran, både som enskild stat och som medlem i EU och FN, uppmärksamma kvinnornas situation i landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.4 Hbt-personer

Att få uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet är grundläggande mänskliga rättigheter som också omfattar hbt-personer, rättigheter som Iran i dag allt annat än respekterar. Samkönade relationer bestraffas med både fängelse, piskstraff och döden. Det är i dag tillåtet att genomgå könskorrigering operationer i Iran, men trots det rapporterar Amnesty International att transpersoner trakasseras av polis, fängslas och utsätts för tortyr. Human Rights Watch säger att regimen skapat en "terroratmosfär för hbt-personer i hela Iran". Åtskilliga hbt-personer har dömts till döden på grund av sin sexualitet eller könsidentitet, samtidigt som Ahmadinejad hävdar att homosexualitet inte existerar i Iran. Det mest konkreta Sverige kan göra för Irans hbt-personer är att upphöra med att avvisa hbt-flyktingar tillbaka till landet, vilket i dag skamligt nog sker. Vänsterpartiet har i en rad sammanhang protesterat mot dessa avvísningar. Vi anser vidare att Sverige i alla sina kontakter med Iran, både som enskild stat och som medlem i EU och FN, uppmärksammar hbt-personers situation i landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Irans nukleära program

Vänsterpartiets vision är en värld utan kärnvapen. Vi kämpar därför för att de nuvarande kärnvapenmakterna ska avveckla sina innehav och mot att fler länder skaffar sig kärnvapenkapacitet. Vänsterpartiet motsätter sig därför att Iran skaffar sig kärnvapen.

Det är i dag oklart om Iran har ambitionen att skaffa kärnvapen eller om man har kapacitet att göra det. Klart är dock att Iran under en längre tid har dragit sig undan kraven från det internationella atomenergiorganet (IAEA) om obegränsade inspektioner av landets kärnanläggningar. På grund av detta har FN infört sanktioner mot landet. Inom EU har det funnits krafter som velat att unionen ska lämna det multilaterala arbetet och i stället gå före och

Fel! Okänt namn på

införa egna striktare sanktioner mot Iran. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att frågan om kärnvapenspridning behandlas inom FN och att världssamfundet behöver agera gemensamt på området. Vi vill stärka IAEA och att Sverige tydligt ska agera för att öka respekten för icke-spridningsavtalet (NPT). Iran har undertecknat NPT och världssamfundet måste nu agera enat för att förmå Iran att leva upp till sina åtaganden under avtalet. Rekommendationerna från Blixkommissionen för nedrustning av nukleära, biologiska och kemiska massförstörelsevapen kan i detta arbete vara viktiga verktyg.

8 Militära hot från Israel och USA

Under 2000-talet har Israel och USA, under George W Bushs presidentperiod, mer eller mindre öppet hotat att militärt angripa Iran för att slå ut landets kärnkraftsanläggningar men också för att störta regimen. Det har avslöjats att åtminstone Israel haft långtgående planer på militära attacker mot Iran. Vänsterpartiet har starkt motsatt sig varje tanke om militärt ingripande mot Iran. Ett militärt angrepp skulle med största sannolikhet skapa en oöverblickbar humanitär katastrof och leda till en kraftig destabilisering av hela regionen. Vi vet av erfarenhet från Irak och Afghanistan att demokrati inte kan byggas genom bombmattor eller anfallskrig. Vi ser dessutom att hoten om militärt ingripande snarare stärkt regimen.

President Obamas utrikespolitik avviker på flera punkter från den tidigare presidentens och har öppnat möjligheten för en dialog med Iran. Detta kan i dagens läge vrida det vapen som Ahmadinejad haft i sina händer – att i en hotfull situation försöka skapa nationell sammanhållning kring regimen.

Stockholm den 25 september 2009

Hans Linde (v)

Ulla Andersson (v)

Jacob Johnson (v)

Marie Engström (v)